

INFORMACE O PRŮBĚHU A VYHODNOCENÍ PROVĚREK BOZP V ROCE 2016

Na základě obsahového a kalendářního plánu zasedání Ústředí Odborového sdružení železničářů v roce 2016 je předkládána **„Informace o průběhu a vyhodnocení prověrek BOZP v roce 2016“**. Tento písemný materiál obsahuje získané poznatky z provedených kontrol svazovou inspekci BOZP OSŽ nad organizací a průběhem prověrek BOZP u zaměstnavatelů s působností Odborového sdružení železničářů.

Povinnost organizovat alespoň jednou ročně prověrky BOZP na všech pracovištích v dohodě s odborovou organizací je uložena na základě Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 155, kterou náš stát ratifikoval. Tato povinnost je obsažena v našem právním řádu, konkrétně je obsahem ustanovení § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Výše uvedené ustanovení ukládá, že je zaměstnavatel povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a zjištěné nedostatky odstraňovat. Význam tohoto ustanovení je v tom, že zaměstnavatel alespoň jednou v roce prověří stav bezpečných pracovních podmínek na každém svém pracovišti provede jakousi generální revizi svých pracovišť z hlediska BOZP a na základě toho přijme opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Cílem roční prověrky by měla být vždy především kontrola systému BOZP jako celku. To představuje kontrolu dodržování všech povinností a požadavků, které vyplývají z právních a ostatních předpisů BOZP, které jsou definovány v ustanovení § 349 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Součástí prověrky by měla být také kontrola vnitřních předpisů, systému prevence rizik, pracovnělékařských služeb, ergonomie práce a pracovního prostředí, školení právních předpisů BOZP, ale také kontrola zajištění bezpečnosti práce ve vztahu ke strojům, zařízením, přístrojům či náradí, a to na všech pracovištích zaměstnavatele. Přesný obsah zákonem stanovené prověrky BOZP není konkretizován v žádném právním předpisu. Z toho důvodu se vždy vychází z vnitřních pokynů zaměstnavatelů, kteří tyto pokyny před zahájením prověrek vydávají.

Rovněž není žádným právním předpisem stanoveno, kdo konkrétně může prověrky BOZP provádět, respektive jaké má být vlastní složení prověřkových komisí. Z toho důvodu toto bývá rovněž stanoveno zaměstnavatelem. Zpravidla je členem prověřkové komise odborně způsobilá osoba v zajišťování úkolů v prevenci rizik, zástupce zaměstnavatele, poskytovatel pracovnělékařských služeb a zástupce příslušné odborové organizace. Výstupem činnosti prověřkových komisí je zpravidla zápis o prověrkách, kde bývá uvedena konkrétní zjištěná závada, odpovědnost za odstranění této závady a návrh termínu k jejímu odstranění.

Pokud se jedná o poskytovatele pracovnělékařských služeb (tzv. závodního lékaře), který bývá často zastoupen v prověřkové komisi, pak tento poskytovatel provádí v rámci prověrek BOZP tzv. dohlídky na pracovištích zaměstnavatelů. Povinnost provádět dohlídky, jakožto součást pracovnělékařských služeb, je mu uložena v ustanovení § 57 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, v platném znění, podle kterého je povinen vykonávat pravidelný dohled na pracovištích zaměstnavatele a nad pracemi vykonávanými zaměstnanci. Nikde však není stanovena povinnost, že musí být zastoupen v prověřkové komisi, dohled však musí tento poskytovatel alespoň 1 x ročně provést.

Svazoví inspektoři bezpečnosti práce (pracovníci oddělení BOZP OSŽ-Ú) se v roce 2016 osobně zúčastnili 89 kontrol nad organizací a prováděním prověrek BOZP.

ZAMĚSTNAVATEL/ORG. SLOŽKA	POČET KONTROL PROVĚREK BOZP
SŽDC, s.o.	57
ČD, a.s., RP ZAP	8
ČDC, a.s.	14
ČD, a.s., DKV	10
CELKEM	89

Pokud se jedná o tzv. nedrážní zaměstnavatele s působností Odborového sdružení železničářů, pak platí, že většina prověrek BOZP musí být provedena rovněž 1 x ročně. Harmonogramy těchto prověrek jsou zaměstnavateli zasílány místně příslušným odborovým organizacím. V letošním roce nebyly oddělením BOZP OSŽ zaznamenány stížnosti nebo podněty těchto nedrážních odborových organizací, že by se prověrky BOZP u těchto zaměstnavatelů neprováděly. Hodnocení prověrek u nedrážních organizací bývá součástí zpráv o stavu BOZP a pracovní úrazovosti, které jsou vydávány některými nedrážními zaměstnavateli vždy začátkem kalendářního roku.

Prověrky BOZP, které proběhly u ČD, a.s., ČD Cargo, a.s. a SŽDC, s. o. v letošním roce byly prováděny podle metodických pokynů, které zaměstnavatelé vydali před konáním prověrek, a byly zaměřeny na tyto oblasti:

1. Systém zajištění a řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

- a) Organizace a úroveň kontrolní činnosti na úseku BOZP
- b) Spolupráce s příslušnými odborovými orgány při zajišťování BOZP

2. Výchova zaměstnanců k bezpečné a zdraví neohrožující práci:

- a) Provádění vstupních a periodických školení v oblasti BOZP
- b) Dodržování zákazu používání alkoholických nápojů a jiných návykových látek
- c) Provádění periodických prohlídek

3. Prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání:

- a) Seznamování zaměstnanců s příčinami pracovních úrazů
- b) Seznamování zaměstnanců s opatřeními proti opakování pracovních úrazů

4. Revize hodnocení rizik:

- a) Hodnocení pracovních rizik v souvislosti se změnami technologií
- b) Aktualizace a měření rizikových faktorů pracovních podmínek

5. Výsledky prohlídek pracovišť a provozovaných technických zařízení:

- a) Stav pracovišť, budov a komunikací
- b) Stav dopravních, manipulačních a skladovacích prostor
- c) Provádění prohlídek hnacích vozidel a služebních vozů

- d) Stav strojů, zařízení, nářadí a nástrojů, dopravních a mechanizačních prostředků
- e) Vybavenost zaměstnanců OOPP, mycími, čisticími a desinfekčními prostředky
- f) Poskytování ochranných nápojů zaměstnancům.

Hodnocení samotných prověrek BOZP se v některých dílčích aspektech podle jednotlivých oblastí působnosti svazových inspektorů odlišuje, proto bude součástí této informace hodnocení konaných prověrek v závislosti na jednotlivé oblasti a podle poznatků jednotlivých svazových inspektorů BOZP.

Oblast Praha:

Na všech kontrolovaných prověrkách v oblasti Praha byla zajištěna účast zástupců ZO OSŽ i účast zástupce RSM. U prověrek SŽDC, s. o. byla v podstatě pouze prováděna fyzická kontrola pracovišť, nebyla prováděna kontrola dokumentace v oblasti BOZP. Opačná situace byla u ČD, a. s., kde při prověrkách byla kontrolována i základní dokumentace BOZP. K nejčastějším zjišťovaným závadám patřil výskyt plísní na stěnách a podlahách sanitárních zařízeních, nerovnosti na komunikacích a neoznačení schodiště od okolní podlahy.

Oblast Středočeský, Královehradecký a Pardubický kraj:

Všechny prověrky BOZP, kterých se zástupce oddělení BOZP OSŽ-Ú zúčastnil, probíhaly podle schváleného harmonogramu. V drtivé většině se těchto prověrek účastnili i zástupci ZO OSŽ. V cca třetině případů byl přítomen i lékař (poskytovatel pracovnělékařských služeb). Systém prověřování jednotlivých pracovišť se liší. V některých případech byla prováděna důkladná kontrola včetně dokumentace, v jiných případech jen fyzická kontrola jednotlivých pracovišť. Největší nedostatky byly zjišťovány na dílenských pracovištích, jako zastavěné komunikace, nerovnosti v podlahách, nesprávné uložení materiálů závady na elektroinstalaci.

Oblast Plzeňský a Jihočeský kraj:

Při kontrole prověrek BOZP, kterých se účastnil svazový inspektor, byli členové ZO OSŽ zastoupeni v prověřkových komisích v šesti případech, vyškolení inspektoři ZO OSŽ BOZP v devíti případech (v některých případech společná účast).

Kontrolovaných prověrek se účastnili i zástupci RSM a SBBH dle příslušnosti k vlastnictví majetku. Prověrkám BOZP byla ze strany jednotlivých zaměstnavatelů věnována odpovídající pozornost. Bohužel však docházelo k tomu, že pracovištím v majetku SŽDC, s. o., kde nepracovali vlastní zaměstnanci, nebyla věnována dostatečná pozornost při odstraňování závad. Tím docházelo k ohrožování zaměstnanců jiných subjektů, kteří zde pracovali. Žádné závady bezprostředně ohrožující životy zaměstnanců však nebyly zjištěny. Nejčastější závady byly na přístupových cestách a komunikacích (neoznačené překážky, neschůdnost stezek, nerovnosti podlah, poškozené přechody v kolejišti, atd.). Dále pak špinavé zdi (resp. plísně ve vnitřních prostorách).

Oblast Ústecký, Liberecký a Karlovarský kraj:

Ve všech kontrolovaných případech svazovým inspektorem se prověrek BOZP účastnili zástupci ZO OSŽ a zástupci zaměstnavatele. Neúčast poskytovatelů pracovnělékařských služeb byla zaznamenána ve většině případů. Přetrvávají závady obdobného charakteru, jako v ostatních oblastech - znečištěné zdivo, vadná podlahová krytina, špatná schůdnost stezek. V některých případech je sporné provádění revizí a opravy objektů z důvodu nejasného

vlastnictví nemovitostí. Do pracovního prostředí a celkového zabezpečení BOZP na pracovišti však tento problém příliš nezasahuje. Zaznamenáno celkové zlepšení v organizaci a samotném průběhu prověrek, zejména v dodržování celkového harmonogramu prověrek. Celkově byl zjištěn pokles jednotlivých závad na pracovištích.

Oblast Jihomoravský, Zlínský kraj a kraj Vysočina:

V obvodu Brno bylo kontrolní činností svazové inspektorky zjišťováno, že v zásadě probíhaly prověrky podle opatření a harmonogramů u všech kontrolovaných subjektů. Účast zástupců základních organizací OSŽ byla na dobré úrovni. Nebyl zaznamenán případ, kdy by se neúčastnil žádný zástupce ZO OSŽ. V letošním roce byla zaznamenána vysoká účast zástupců poskytovatelů pracovnělékařských služeb, kteří prováděli v rámci prověrek BOZP dohlídky pracovišť. Nejčastěji vyskytující se závadou byl špatný stav omítek a malby, vyskytující se vlhkost a plísně. Často byl zaznamenán stav, kdy závada, která způsobila porušení malby a omítky (např. zatékání stropem) byla odstraněna, ale malba nebyla opravena. Další velmi častou závadou bylo zřetelně nedostatečné osvětlení pracovišť a to především pracovních kanálů a dále venkovních pracovišť.

Oblast Olomoucký a Moravskoslezský kraj:

Účast lékařů či dalších pracovníků pracovnělékařské služby byla při konání letošních prověrek BOZP v této oblasti velmi vysoká. Jejich zájem o pracovní podmínky zaměstnanců byl v některých případech značný. Kladně lze hovořit i o účasti členů závodních výborů OSŽ. Ve většině případů byli na kontrolovaných prověrkách přítomni inspektoři BOZP při ZO OSŽ. Byla zaznamenána i větší účast předsedů ZO OSŽ nebo jiných členů ZV OSŽ.

Provedení a zajištění prověrek BOZP ze strany zaměstnavatele bylo na velmi dobré úrovni. Podle potřeby byl vždy zajištěn dostatečný počet dopravních prostředků pro přepravu členů prověřkových komisí. V žádném kontrolovaném případě nedošlo ke změně data konání prověrek. Všechny prověrky proběhly podle stanoveného harmonogramu. U SŽDC, s. o., ČD CARGO, a.s. a u ČD, a.s. - DKV byla v rámci prověrek prováděna i podrobná kontrola dokumentace a revizí a kontrol u elektrických nářadí a spotřebičů. K nejčastěji zjišťovaným závadám patřily podlahy, které neodpovídaly bezpečnostním požadavkům, neodpovídající provedení bezpečnostních nátěrů, nevyhovující stav stezek a komunikací, existence plísní a nedostatečné zajištění plynových lahví od sodobarů a ručních hasicích přístrojů proti pádu.

Další všeobecné hodnocení prověrek:

Součástí prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, podle metodických pokynů a opatření, vydaných zaměstnavateli k prověrkám, by měla být vždy i kontrola dokumentace BOZP. Zde je však nutno konstatovat, že k tomuto nebylo vždy prověřkovou komisí přistoupeno a samotná prověrka BOZP spočívala pouze ve fyzické kontrole všech pracovišť u zaměstnavatelů.

Pokud se jedná o dodržení termínu pro provedení prověrek BOZP u ČD, a.s., ČD Cargo, a.s. a SŽDC, s. o., který byl dohodnut v PKS s odborovými organizacemi do 31. 5. 2016, tento termín byl dodržen a prověrky byly včas ukončeny a zaměstnavateli vyhodnoceny.

V rámci své účasti při kontrolách činnosti prověřkových komisí BOZP svazoví inspektoři OSŽ prováděli rovněž svoji kontrolní činnost, při které nebyly zjištěny závady a nedostatky,

kteře by představovaly ohrožení života a zdraví pro zaměstnance a nebylo zjištěno zásadní porušení právních a ostatních předpisů v oblasti BOZP a vnitřních předpisů zaměstnavatelů.

V oblasti zajištění předlékařské první pomoci došlo oproti minulým letům ke značnému zlepšení v oblasti vybavení lékárníček první pomoci na pracovištích. Obsah těchto lékárníček již nebyl ve stavu, kdy by byla většina léků a dalších prostředků expirována, což je zásluhou toho, že jsou určeny konkrétní odpovědné osoby za provádění kontroly ze strany zaměstnavatelů.

Kladně lze hodnotit i to, že většina závad, zjištěných při prověrkách v roce 2015 byla odstraněna. I počet závad starších dva a více let má u mnoha zaměstnavatelů klesající tendenci. Většina závad starších dva a více let náleží RSM. Počet zaevidovaných závad prověřkovými komisemi však má klesající tendenci, ale charakter a povaha těchto zjištěných závad se neustále opakuje.

Mnoho zjišťovaných závad a nedostatků během prověrek BOZP by se vůbec nemuselo vyskytovat, pokud by byla ze strany zaměstnavatelů řádně prováděna pravidelná kontrolní činnost, a to v souladu s ustanovením § 102 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto ustanovení je zaměstnavatel povinen pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek.

Zaměstnavatel je rovněž povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímat opatření k předcházení rizikům. Zaměstnavatelé jsou totiž povinni dle ustanovení § 101 odst. 1 zákoníku práce zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci a pečovat o BOZP. Tato povinnost je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení u zaměstnavatelů. Realita však často je taková, že zaměstnavatelé výše uvedené povinnosti neplní v souladu s právními předpisy, ale spíše čekají až na to, že se budou konat prověrky BOZP a zjištěné závady se v rámci těchto prověrek zaevidují.

Je však třeba připomenout, že i samotní zaměstnanci mají bohužel svůj podíl na tom, že existují a přetrvávají některé závady v oblasti BOZP. V souladu s ustanovením § 106 odst. 4 písm. f) jsou zaměstnanci totiž povinni oznamovat svým nadřízeným nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci a nečiní tak vždy a vhodnou formou.

Zaměstnanec má nejen právo, ale i povinnost podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Od zaměstnance se právem očekává to, že bude svým přístupem pomáhat uplatňovat právními předpisy stanovená a zaměstnavatelem přijatá opatření a účastnit se na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zde má své důležité postavení právě odborová organizace a inspektor BOZP ZO OSŽ. Závady, které zjistí odborová organizace a její inspektor, by měly být prostřednictvím ZV ZO OSŽ předávány zaměstnavateli a následně by mělo být kontrolováno jejich odstranění.

Přehled nejčastějších závad a nedostatků	
Druh závady	Porušení právních předpisů BOZP
špatný stav podlahových krytin	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. a); NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 3.3.1
nevyhovující stav stezek, komunikací, přechodů přes koleje	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. a) a d); NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 5; NV č. 168/2002 Sb., Příloha č. 4, čl. 1 a 2
chybějící kryty na osvětlovacích tělesech	z. č. 309/2006 Sb., § 4 odst. 1 písm. a); NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 2
nedostatečně prováděný úklid pracovišť	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. e); NV č. 361/2007 Sb., § 55a
nevyhovující stav sanitárních zařízení	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. c); NV č. 361/2007 Sb., § 54
nevyhovující stav malby v místnostech	z. č. 309/2006 Sb., § 2; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 3; NV č. 361/2007 Sb., § 55b
zatékání ze střech	z. č. 309/2006 Sb., § 2; NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, čl. 3
nesprávné označení regálů ve skladech	z. č. 309/2006 Sb., § 2, § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, čl. 10
nedostatečné zajištění upevnění hasicích přístrojů a plynových lahví u sodobaru	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3; V č. 246/2001 Sb., § 3
nezajištěné kanály a šachtice v kolejišti	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 7
vyskytující se plísňe na podlahách a zdivu	z. č. 309/2006 Sb., § 2; NV č. 361/2007 Sb., 36; vyhl. č. 6/2003 Sb., § 5

Oddělení BOZP OSŽ se dlouhodobě snaží o to, aby byl zastoupen v každé prověřkové komisi BOZP zástupce místně příslušné odborové organizace. Účast zaměstnance – zástupce odborové organizace je velice žádoucí již z toho důvodu, že tento zástupce nejlépe zná, jaké závady a nedostatky se vyskytují na kontrolovaných pracovištích, které jsou v působnosti jeho odborové organizace a zaměstnavatele. Dále může místně příslušná odborová organizace tímto způsobem realizovat své zákonné právo kontrolovat zaměstnavatele, jakým způsobem plní své povinnosti v oblasti BOZP a jakým způsobem se mu daří odstraňovat zjištěné závady a nedostatky podle stanoveného harmonogramu. Oddělení BOZP se v rámci výkonu své kontrolní a metodické činnosti i v rámci vzdělávacích aktivit OSŽ snaží zdůrazňovat význam účasti zástupců odborových organizací při prověrkách BOZP.

Závěrem této informace lze konstatovat, že získané poznatky při kontrolách vlastní organizace a samotného průběhu prověrek BOZP v roce 2016 svědčí o tom, že tyto proběhly v souladu s ustanovením § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a tím splnily svůj účel – prověření stavu pracovišť a zařízení u zaměstnavatelů a nezjistily závady a nedostatky, které by závažným způsobem mohly ohrozit životy a zdraví našich zaměstnanců.

Miroslav Feber v. r.
Vedoucí inspektor BOZP

JUDr. Petr Kožmín v. r.
Vedoucí oddělení BOZP